

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПОГОДЖЕНО: Перший проректор _____ В.М. Мойсієнко «__» _____ 20__р	ЗАТВЕРДЖУЮ Начальник відділу навчально- методичної роботи та забезпечення якості освіти _____ Ю.М. Михайлюк “ _____ 20__р.
--	---

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Страховання в туризмі» для магістрів спеціальності 242
“Туризм”

галузь знань 24 „Сфера обслуговування”

денної форми навчання

Навчально-науковий інститут економіки і права

Кафедра туризму і готельно-ресторанної справи

Укладач: доцент Радченко О.М.

Рецензент: к. е. н., доц. І.Ю. Кочума, Інститут банківської справи,
м. Черкаси;

к. е. н. , доц.. М.В. Дроботова, ЧНУ ім. Б.Хмельницького

Затверджено на засіданні кафедри туризму і готельно-ресторанної справи

(протокол № 1 від 28.08.2017 р.)

Завідувач кафедри туризму і

готельно-ресторанної справи _____ С.Р. Пасєка

Черкаси - 2017

Вступ

Робочу програму укладено відповідно до навчального плану спеціальності 242 „Туризм”. Програму складено на підставі Нормативних компонентів галузевого стандарту вищої освіти України в галузі знань 24 „Сфера обслуговування”.

Робоча програма розрахована на магістрів другого курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти. Кількість кредитів - 3, кількість кредитів ECTS 3.

Страховання в туризмі – навчальна дисципліна, яка вивчає відносини, що виникають у процесі формування, розподілу та використання страхових фондів при страхуванні в туризмі.

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих закладах освіти.

ТРУДОМІСТКІСТЬ КУРСУ

Сем-естр	Кільк. навч. тижнів	Кільк. годин на тижд.	Розподіл годин											
			Усього	Кільк. кредитів	Кільк. кредитів за ECTS	Аудиторні						Самост.робота	Індивід.робота	
						Лек-ції	Практ.	Семі-нари	Лабо-рат.	Кон-трольні	Кон-сультації			Усього
1	10	9	90	3	3	14	14		0	0	0		62	

Розділ 1

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1. Мета викладання дисципліни «Страховання в туризмі» є забезпечення студентів знаннями про специфіку здійснення страхових операцій у сфері туризму згідно з чинним законодавством України, про страховий захист майнових інтересів туристів у випадку настання страхової події.

1.2. Завдання вивчення дисципліни – сформувати у студентів вміння аналізувати страховий ринок країни, формувати страхові послуги для задоволення потреб індустрії туризму, оцінювати фінансову надійність страховика та якість запропонованих страхових програм.

Предмет навчальної дисципліни – відносини, що виникають у процесі формування, розподілу та використання страхових фондів при страхуванні в туризмі.

Завдання вивчення дисципліни полягає в тому, щоб допомогти студентам отримати високоякісні знання та вміння, що дадуть їм можливість самостійно і високо кваліфіковано на практиці вирішувати такі важливі теоретично-прикладні завдання:

- висвітлювати проблеми, пов'язані з функціонуванням страхового ринку країни;
- розкривати сутність окремих видів страхування, виявляти специфіку здійснення їх у сфері туризму;
- вирішувати питання, пов'язані з проведенням ризик-менеджменту практичної діяльності та передачею окремих ризиків на страхування;
- використовувати методи страхування;
- розраховувати страхові тарифи;

- аналізувати основні показники, що характеризують діяльність страховика;
- оцінювати фінансову надійність страховика та якість запропонованих страхових програм.

Студенти повинні знати:

- поняттєво-термінологічний апарат, який використовується у страхуванні;
- сутність страхування та його роль в економіці;
- основні тенденції розвитку страхової справи у сучасному ринковому середовищі України та інших країн;
- сутність окремих видів страхування та специфіку здійснення їх у сфері туризму;
- методи страхування, страхові тарифи, основні показники, що характеризують діяльність страховика.

1.3. Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Страхування в туризмі» пов'язана термінологією, теоретичними засадами, методами, технологіями, формами вивчення та дослідження із такими дисциплінами, як «Правознавство», «Безпека життєдіяльності», «Основи менеджменту», «Управління туристським підприємством» та ін. Вивчення курсу ґрунтується на опануванні знань навчальних дисциплін «Технологія туристської діяльності», «Аналіз діяльності підприємств туризму», «Правове регулювання туристичної діяльності», «Ринок туристичних послуг».

1.4. Форми контролю знань і критерії оцінки.

Знання студентів оцінюються такими методами:

- поточний контроль;
- модульний контроль;
- підсумковий контроль.

Протягом вивчення курсу студент має брати активну участь у обговоренні програмних питань на практичних заняттях, написати модульну контрольну роботу, виконувати завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

Таблиця розподілу балів для кредитно-модульної системи

Вид робіт	Поточне оцінювання
Відповідь на семінарі	2-5
Самостійна робота	1-3
Доповнення	1-4
Експрес – контрольна робота	2-5
Реферат	5-10
Модульна контрольна робота (Залежно від кількості кредитів)	10-35
Всього: - на залік	100

Модульні контрольні роботи пишуться студентами за спеціально розробленими завданнями за переліком вивчених тем.

Наукова робота та участь студентів у конференціях, олімпіадах, конкурсах за тематикою дисципліни оцінюється додатково у 10-15 балів.

Переведення сумарних результатів контролю знань студентів в чотирибальну шкалу здійснюється в такому порядку:

Рейтинговий показник	Оцінка у національній шкалі	Оцінка ECTS	
90-100	зараховано	5 (відмінно)	
82-89		4 (добре)	A (відмінно)
75-81			B (добре)
68-74		3 (задовільно)	C(добре)
60-67			D (задовільно)
35-59	незараховано	E (задовільно)	
1-34		2 (незадовільно)	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням	

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура та обсяг годин за темами курсу

Тема	Кількість годин			
	Всього	лекції	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні засади страхування.				
Тема 1.1. Сутність, принципи і роль страхування. Страховий ринок.	13	2	2	9
Тема 1.2. Правові засади страхування. Державне регулювання страхової діяльності.	13	2	2	9
Тема 1.3. Страхові ризики і управління ними.	13	2	2	9
Тема 1.4. Методологія страхування.	13	2	2	9
Змістовий модуль 2. Організація та види страхування.				
Тема 2.1. Організація страхової діяльності. Фінансова надійність страхової компанії	13	2	2	9
Тема 2.2. Особисте страхування.	13	2	2	9
Тема 2.3. Майнове страхування.	12	2	2	8
Всього годин	90	22	22	64

2.2. Тематика і зміст лекцій
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАХУВАННЯ.
Лекція 1

Тема 1.1. Сутність, принципи і роль страхування. Страховий ринок

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 9 год.

Лекція № 1.

1. Економічна категорія страхування.
2. Призначення страхування.
3. Способи здійснення страхування.
4. Класифікація страхування.

Семінарське заняття № 1.

1. Суб'єкти страхових відносин.
2. Об'єкти страхових правовідносин і страховий інтерес.
3. Загальна характеристика страхового ринку.
4. Структура страхового ринку.
5. Страхові посередники.
6. Вплив туристського ринку на формування страхових послуг.
7. Основні проблеми страхового обслуговування туристів в Україні.
8. Сучасний стан розвитку страхової галузі в Україні.
9. Тенденції розвитку страхових ринків.

Самостійна робота студентів.

1. Проаналізувати сучасний стан розвитку страхової галузі в Україні.
2. З'ясувати тенденції розвитку страхових ринків.

Література: 1, 2, 13–19, 21, 24–31.

**Тема 1.2. Правові засади страхування.
Державне регулювання страхової діяльності**

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 6 год.

Лекція № 2.

1. Страхові відносини в системі цивільного права.
2. Основні принципи здійснення страхування.
3. Страхове законодавство.

Семінарське заняття №2.

1. Державне регулювання здійснення страхових операцій у сфері туризму.
2. Державний нагляд за страховою діяльністю.

Самостійна робота студентів.

1. Ознайомитись із Законом України «Про страхування».
2. Проаналізувати основні положення державного регулювання страхових операцій у сфері туризму.

Література: 1–12, 14, 15, 17, 27.

Тема 1.3. Страхові ризики і управління ними

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 6 год.

Лекція № 3.

1. Поняття ризику.
2. Класифікація ризиків.
3. Ризики при туристсько-екскурсійному обслуговуванні.
4. Управління ризиком.

Семінарське заняття № 3.

1. Способи управління ризику.
2. Зменшення ризику.

3. Аналіз ризиків у бізнес-плані турфірми.
4. Розроблення програми страхування підприємств.

Самостійна робота студентів.

1. Виявити способи управління ризику.
2. Проаналізувати ризики у бізнес-плані турфірми.

Література: 1, 13, 14, 19, 22, 23, 25.

Тема 1.4. Методологія страхування

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 6 год.

Лекція № 4.

1. Договір страхування як найважливіший етап процесу страхування.
2. Організаційна структура страхування.
3. Система страхової відповідальності.

Семінарське заняття № 4.

1. Сутність і зміст актуарних розрахунків.
2. Завдання актуарних розрахунків.
3. Запобіжні заходи під час укладання договору страхування.
4. Вирішення задач і ситуаційних завдань.

Самостійна робота студентів.

1. З'ясувати сутність і зміст актуарних розрахунків.
2. Виявити запобіжні заходи під час укладання договору страхування.

Література: 1, 13, 14, 19, 22, 23, 25.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИДИ СТРАХУВАННЯ

Тема 2.1. Організація страхової діяльності.

Фінансова надійність страхової компанії

Лекції – 2 год.

Семінарське заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 6 год.

Лекція № 5.

1. Організаційні форми страхової індустрії.
2. Порядок створення страхових компаній.
3. Реорганізація страхових компаній.
4. Зовнішнє та внутрішнє середовище страхової компанії.
5. Особливості організації фінансів страховика.
6. Принципи розміщення страхових резервів.
7. Доходи і витрати страховика.

Семінарське заняття №5.

1. Страховий маркетинг.
2. Закономірності функціонування страхової компанії.

Самостійна робота студентів.

1. Опрацювати літературу щодо організаційних форм страхової індустрії.
2. З'ясувати порядок створення страхових компаній.
3. Проаналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище страхової компанії, закономірності її функціонування.
4. Оподаткування страхової діяльності.

Література: 1, 13, 14, 19, 22, 23, 25.

Тема 2.2. Особисте страхування

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 6 год.

Лекція № 6.

1. Особисте страхування як форма страхового захисту.
2. Поняття й особливості страхування життя.
3. Медичне страхування.
4. Особисте страхування туристів.

Семінарське заняття № 6.

1. Умови виплати сум страхового відшкодування в особистому страхуванні.
2. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
3. Характеристика вогневих ризиків.

Самостійна робота студентів.

1. Виявити специфіку особистого страхування.
2. Перестраховання в туризмі.
3. Співстрахування.

Література: 1, 13, 14, 19, 22, 23, 25.

Тема 2.3. Майнове страхування.

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 6 год.

Лекція № 7

1. Основні положення майнового страхування.
2. Класифікація видів майнового страхування.

Семінарське заняття № 7.

1. Страхування майна від не вогневих ризиків.
2. Інші види майнового страхування.

Самостійна робота студентів.

1. Страхування відповідальності.

Література: 1, 13, 14, 19, 22, 23, 25.

Розділ 3

Навчально-методичні матеріали з дисципліни

Основна література

1. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР //search.ligazakon.ua/.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм». // Український туристичний вісник. – 2004. – № 1. – С.18–26, 31–34.
3. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28 грудня 1994 р. № 335/94-ВР.
4. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3857-ХІІ.
5. Положення про порядок здійснення операцій з перестрахування: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 1996 р. № 1290.
6. Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 р. № 1523.
7. Тимчасове положення про товариства взаємного страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 лютого 1997 р. № 132.
8. Типове положення про організацію діяльності аварійних комісарів: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 січня 1998 р. № 8.
9. Положення про порядок формування, розміщення і обліку страхових резервів з видів страхування інших, ніж страхування життя: Наказ Ком. у справах нагляду за страховою діяльністю від 26 травня 1997 р. № 41.

10. Інструкція про бухгалтерський облік операцій страхування (крім страхування життя): Наказ Ком. у справах нагляду за страховою діяльністю від 1 липня 1998 р. № 32.
11. Інструкції про порядок видачі суб'єктам підприємницької діяльності ліцензій на здійснення страхової діяльності на території України. Умови та правила її здійснення та контроль за їх дотриманням: Наказ Ліцензійної палати при М-ві економіки України та Ком. у справах нагляду за страховою діяльністю від 15 липня 1996 р. № ЛП-18/78.
12. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з організації іноземного, внутрішнього, зарубіжного туризму, екскурсійної діяльності: Затв. наказом Держ. ком. України з питань регуляторної політики та підприємництва і Держ. ком. молодіжної політики, спорту і туризму України 17 січня 2001 р. № 7/62.
13. Гвозденко А. А. Страхование в туризме: Учеб. пособие. – М.: Аспект Пресс, 2002.
14. Охріменко О.О. Страхування у сфері туризму та готельного господарства. – К.: Вища шк., 2003. – 258 с.
15. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів. / Під ред. В.К.Федорченка. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640 с.
16. Пузакова Е.П. Международный туристический бизнес. – М.: «Издательство ПРИОР», 2001. – 240 с.
17. Роїна О.М. Туристична діяльність в Україні: Нормативно-правове регулювання. 2-е вид., змін. та доп. – К.: КНТ, 2006. – 464 с.
18. Сенин В.С. Организация международного туризма: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 400 с.
19. Страхование от А до Я / Л.И.Корчевская, К.Е.Турбина; Ассоц. страхового права. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 624 с.

Додаткова

20. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – К.: Т-во

«Знання», КОО, 1997. – 216 с.

21. Базилевич В. Д. Страховий ринок України. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1998. – 374 с.
22. Внукова Н.Н. Практика страхового бізнесу. – К.: Лібра, 1994. – 80 с.
23. Внукова Н.М. Практикум із страхування. – К.: Лібра, 1998. – Вип. 1. – 40 с.
24. Жарков Г.Н. Правовое обеспечение международного туризма: Учебно-практическое пособие. – К.: Кондор, 2004. – 486 с.
25. Заруба О. Д. Страхова справа: Підручник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1998. – 321 с.
26. Квартальнов В.А. Теория и практика туризма: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 672 с.
27. Куроченко І.О. Туризм. Організаційні засади. Інформація: Інформаційно-методичний довідник з питань організації туризму. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 200 с.
28. Маринин М.М. Туристские формальности и безопасность в туризме. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 144 с.
29. Менеджмент туризма: Туризм и отраслевые системы: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 272 с.
30. Михайліченко Г.І. Практика організації туристичних подорожей: Навч. посіб. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 156 с.
31. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2006. – 264 с.

Теми рефератів

1. Аналіз класифікацій страхування.
2. Аналіз страхового ринку України.
3. Порівняльна характеристика страхового законодавства в Україні з іншими країнами світу.

4. Характеристика ризиків у туристсько-екскурсійній сфері.
5. Особливості функціонування страхових компаній в Україні.
6. Аналіз договорів медичного страхування кількох страхових компаній.
7. Характеристика основних видів збитків.
8. Механізм дії співстрахування.
9. Організація страхової справи в одній із країн (Європи, Азії, Північної Америки, Південної Америки, Австралії та Океанії, Африки).

Перелік підсумкових залікових питань

1. Класифікація страхування.
2. Суб'єкти страхових відносин.
3. Об'єкти страхових правовідносин і страховий інтерес.
4. Загальна характеристика страхового ринку.
5. Структура страхового ринку.
6. Страхові посередники.
7. Вплив туристського ринку на формування страхових послуг.
8. Основні проблеми страхового обслуговування туристів в Україні.
9. Сучасний стан розвитку страхової галузі в Україні.
10. Тенденції розвитку страхових ринків.
11. Страхові відносини в системі цивільного права.
12. Основні принципи здійснення страхування.
13. Страхове законодавство.
14. Державне регулювання здійснення страхових операцій у сфері туризму.
15. Державний нагляд за страховою діяльністю.
16. Поняття страхового ризику.
17. Класифікація страхових ризиків.
18. Ризики при туристсько-екскурсійному обслуговуванні.
19. Управління страховим ризиком.

20. Способи управління та зменшення страхового ризику.
21. Аналіз страхових ризиків у бізнес-плані турфірми.
22. Розроблення програми страхування підприємств.
23. Договір страхування як найважливіший етап процесу страхування.
24. Організаційна структура страхування.
25. Система страхової відповідальності.
26. Сутність, зміст та завдання актуарних розрахунків.
27. Запобіжні заходи під час укладання договору страхування.
28. Організаційні форми страхової індустрії.
29. Порядок створення страхових компаній.
30. Реорганізація страхових компаній.
31. Зовнішнє та внутрішнє середовище страхової компанії.
32. Страховий маркетинг.
33. Закономірності функціонування страхової компанії.
34. Особливості організації фінансів страховика.
35. Принципи розміщення страхових резервів.
36. Доходи і витрати страховика.
37. Фінансова надійність страховика.
38. Оподаткування страхової діяльності.
39. Особливості відображення витрат на страхування в податковому обліку.
40. Особисте страхування як форма страхового захисту.
41. Умови виплати сум страхового відшкодування в особистому страхуванні.
42. Поняття й особливості страхування життя.
43. Медичне страхування.
44. Особисте страхування туристів.
45. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
46. Основні положення і класифікація видів майнового страхування.
47. Характеристика вогневих ризиків.

48. Страхування майна від невогневих ризиків.
49. Інші види майнового страхування.
50. Поняття страхування відповідальності.
51. Основні види збитків.
52. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.
53. Страхування цивільної відповідальності перевізника.
54. Страхування професійної відповідальності.
55. Страхування відповідальності суб'єктів туристської діяльності.
56. Страхування відповідальності готельного комплексу.
57. Сутність і теоретичні засади перестрахування.
58. Особливості договору перестрахування.
59. Пропорційне перестрахування.
60. Особливості непропорційного перестрахування.
61. Співстрахування та механізм його дії.
62. Організація страхової справи за рубежем.
63. Державне регулювання страхової діяльності.
64. Страховий ринок США.
65. Страховий ринок Великої Британії.
66. Страховий ринок ФРН.
67. Страховий ринок Росії.
68. Специфіка страхування туристів.

Індивідуальні завдання

Складання договору страхування _____ (вид страхування)

Скласти договір із страховою компанією на один із видів страхування, застосовуючи знання про структуру будь-якого договору та особливості договору страхування, включаючи такі розділи:

1. Предмет договору.
2. Перелік ризиків, що страхуються.
3. Строк дії договору страхування.
4. Умови припинення дії договору страхування.
5. Права й обов'язки сторін.
6. Основні винятки.
7. Порядок вирішення спорів.
8. Реквізити сторін.